

Tema 11: La indústria i la construcció

1. El procés d'industrialització a Espanya.

1.1 Els inicis de la industrialització a Espanya.

El desenvolupament de la indústria fins al 1900

La industrialització es va iniciar a Espanya a partir de 1830 gràcies a uns pocs empresaris, les posteriors inversions estrangeres en el ferrocarril i a la mineria i a capitals repatriats de Cuba i de les Filipines. La indústria, basada en la força motriu de l'aigua i més endavant en la màquina de vapor, es va desenvolupar emparada per lleis proteccionistes que asseguraven el mercat interior i que gravaven amb forts impostos les importacions que podien representar una competència.

La indústria es va localitzar preferentment al nord i nord-est peninsular basat en dos grans motors: l'explotació i el comerç del ferro a Biscaia i del carbó a Astúries que a la llarga va donar peu a la siderúrgia i a la indústria mecànica, i el desenvolupament de la indústria tèxtil del cotó a Barcelona i de la llana a Sabadell, Terrassa i Béjar.

La indústria espanyola fins al 1939

El desenvolupament industrial es va accelerar el primer terç del segle XX gràcies a un major creixement demogràfic que va proporcionar mà d'obra abundant i barata. Durant la Primera Guerra Mundial la indústria tèxtil i la siderúrgica espanyola van trobar un bon mercat entre els països bel·ligerants. Acabada la contesa, la indústria va passar per una etapa de recessió que es va agreujar a causa de la crisi econòmica mundial dels anys trenta i es van enfonsar les exportacions espanyoles, especialment les siderúrgiques. La Guerra Civil espanyola va provocar un retrocés en l'economia, ja que es van destruir la majoria dels mitjans de producció.

L'estancament de la indústria espanyola (1939-59)

Després de la Segona Guerra Mundial (1939-45) els Estats democràtics van sotmetre Espanya a un aïllament polític i econòmic. La resposta de la dictadura franquista va ser la imposició d'una política d'autarquia, que consistia en l'autoabastiment i en la reducció al mínim dels intercanvis amb l'exterior. Aquest aïllament va assegurar a la indústria espanyola el mercat interior sense competència possible, va dificultar la importació de matèries primeres, va impedir la modernització tecnològica i va permetre la creació de petites indústries que abastien un mercat molt limitat.

A més, es va crear l'Institut Nacional d'Indústria (INI) per fomentar el desenvolupament industrial amb la intervenció de l'Estat. A l'INI se li va permetre adquirir llicències estrangeres per instal·lar grans indústries de base, com alts forns, siderúrgies, drassanes, centrals hidroelèctriques, automòbils o química bàsica.

1.2. Espanya es converteix en un país industrial (1959-1975)

El Pla d'Estabilització de 1959 va presentar la fi de la política d'autarquia i l'inici de la liberalització de l'economia espanyola, que fins llavors havia monopolitzat l'Estat. L'obertura d'Espanya a l'exterior es va fer amb l'ajuda dels Estats Units, que desitjava integrar Espanya al bloc capitalista.

El canvi de la política industrial

A partir d'aquell moment, Espanya va viure un gran creixement econòmic i industrial gràcies a l'eliminació de bona part de les barreres aranzelàries al comerç exterior. La liberalització va permetre comprar béns d'equip amb els quals van augmentar la productivitat industrial i l'exportació. En el grup de sectors exportadors figuraven:

- Les indústries dedicades a la fabricació de béns de consum: calçat, cuir, suro, mobiliari, paperera i editorial.
- Entre les indústries bàsiques destacaven la del cautxú (pneumàtics), la maquinària, la mineria i la indústria naval.

La liberalització va coincidir amb un període de gran expansió econòmica mundial que va afavorir que un bon nombre de companyies multinacionals s'instal·lessin en territori espanyol per causes diverses: la mà d'obra que emigrava del camp a la ciutat era abundant i barata, la conflictivitat laboral era inexistent donat el control que exercia la dictadura franquista, la permissivitat era elevada i el mercat interior es desenvolupava ràpidament amb una demanda creixent de productes industrials.

Es van realitzar inversions industrials amb capital exterior, de les quals poc més del 40% corresponien a empreses nord-americanes, un 30% a empreses de la Comunitat Econòmica Europea i un 20% a capital suís.

En aquest període, les principals indústries van ser les electromagnètiques i la química juntament amb la fabricació de cotxes, la instal·lació de refineries de petroli i la diversificació de productes químics i farmacèutics.

1.3 Distribució territorial de la indústria espanyola fins al 1975

El model tradicional de la indústria espanyola es va basar en nuclis poc connectats entre els quals destacaven Catalunya, el País Basc, Astúries i Madrid.

Catalunya: la classe burgesa empresarial havia acumulat capital gràcies al comerç, a l'agricultura i a les manufactures. Aquesta burgesia va invertir el seu capital en la producció de filats i teixits de llana i cotó per abastir el mercat espanyol. Aquella indústria no comptava ni amb matèries primeres ni amb carbó, que calia importar d'altres països, fet que explicaria la seva concentració prop de ports. Posteriorment es va sumar a la tèxtil la fabricació de maquinària, productes químics, material ferroviari i automòbils.

País Basc: la classe empresarial industrial va aconseguir capital gràcies a l'extracció del mineral de ferro, que s'exportava a Anglaterra en vaixell. A la tornava transportaven a baix cost hulla anglesa transformada en coc. Això va fer possible el desenvolupament de la indústria siderúrgica de Nerbion, prop de Bilbao, que al seu lloc va donar origen a una important indústria mecànica.

Astúries. L'activitat extractiva asturiana es va desenvolupar a causa dels importants jaciments de minerals i la seva proximitat als ports que en permetien l'exportació. El desenvolupament de la mineria va suposar només l'extracció del mineral i la seva venda, ja que les companyies estrangeres realitzaven la transformació del mineral al propi país. Es va desenvolupar a Astúries una siderúrgia de capital francès.

Madrid. L'àrea industrial de Madrid es va veure afavorida per factors de localització vinculats a la capitalitat de l'Estat com la proximitat a llocs de presa de decisions, l'existència d'un mercat urbà important i la disposició de mà d'obra abundant i barata procedent de l'emigració rural.

A partir del 1959 l'Estat va fomentar la creació d'altres nuclis urbans a través dels pols de desenvolupament (Saragossa, Burgos, Vigo, La Corunya, Sevilla...). Encara que hi va haver ciutats que van tenir un creixement industrial notable, com ara Valladolid, no es va aconseguir atreure la indústria cap a les regions mancades d'aquesta. Així es va mantenir l'acusat desequilibri entre les zones tradicionalment molt industrialitzades i la resta del territori espanyol amb una escassa presència industrial.

2. La reestructuració industrial a Espanya

2.1 La indústria espanyola del 1975 al 1985

A partir de 1974, l'economia mundial va patir una crisi caracteritzada per la disminució dels beneficis, una alta inflació i un gran atur industrial.

Causes de la crisi mundial

- Els empresaris industrials necessitaven cada cop més mà d'obra per incrementar la producció, això va provocar que, progressivament, accedissin a les peticions dels treballadors que exigien millors salarials, jornades de treball dignes i contractes fixos. Com a conseqüència, els salaris van augmentar i els beneficis dels empresaris van disminuir.
- La crisi industrial es va precipitar amb la crisi energètica. L'Organització de Països Exportadors de Petroli (OPEP) va augmentar el preu del barril del petroli i, en conseqüència, els productes industrials es van encaris. Això va provocar la caiguda de les vendes i va disminuir la circulació de capital, amb el consegüent encariment del crèdit.
- Els països industrials començaven a patir la competència dels Nous Països Industrialitzats (NPI) que competien en el mercat internacional amb productes a millor preu.

La crisi industrial a Espanya

A Espanya, als anys setanta van coincidir tres factors: la crisi mundial, una situació industrial deficient i la crisi política del final de la dictadura franquista i la transició a la democràcia.

La indústria espanyola arrossegava un retard tecnològic important, una estructura poc competitiva provocada per la política proteccionista, un consum excessiu d'energia i una dependència econòmica de l'exterior. La crisi es va manifestar en una inflació galopant per la puja de salaris i del petroli i en l'encariment dels preus dels productes industrials.

El pas següent va ser la caiguda de la demanda interior i de les exportacions per manca de competitivitat. Nombroses indústries van haver de tancar i l'atur va augmentar de manera incessant. Del 1975 al 1980 es van perdre més de 800.000 llocs de treball i els nivells d'atur van ser els més alts d'Europa.

La reestructuració de la indústria espanyola

Durant els vuitanta es va intentar promoure el desenvolupament industrial amb la creació de l'Institut de la Petita Mitjana Empresa Industrial, facilitant crèdits per a noves empreses, amb el Decret Llei de reconversió industrial i amb la Llei per a la reconversió industrial i reindustrialització. Les mesures més importants d'aquesta etapa van ser:

- La reconversió dels sectors menys productius, que va afectar en especial la siderúrgia i les indústries que en depenen, com les drassanes i l'automòbil.
- L'eliminació de les empreses amb demanda insuficient com les indústries de línia blanca d'electrodomèstics i les tèxtils de calçat per la forta competència dels NPI.

Per reduir la despesa de petroli es va fomentar l'explotació de carbó i es va augmentar la capacitat de les hidroelèctriques i les tèrmiques. Es van pactar jubilacions anticipades per facilitar el sanejament de l'economia de les empreses.

També es van establir Zones d'Urgent Reindustrialització (ZUR) amb el fi de reactivar algunes àrees industrials i evitar-ne el declivi econòmic. Es van concedir avantatges fiscals i econòmics a aquelles empreses que es traslladaven a aquestes zones i hi generaven nous llocs de treball. Malgrat tot, aquestes mesures van mantenir els tradicionals desequilibris i van consolidar les àrees industrials ja existents, com Madrid i Barcelona.

2.2 El model actual de desenvolupament industrial

La crisi industrial de 1974 va coincidir amb la revolució tecnològico-informàtica. Es va desenvolupar així la tercera revolució industrial, que ha donat pas a nous models d'empreses amb una importància creixent de les noves tecnologies, la innovació i la investigació.

La dimensió i la localització de les empreses industrials

Les empreses tenen uns objectius clars: augmentar l'índex de producció industrial, mantenir la competitivitat en un món d'intercanvis globalitzats i oferir productes d'última generació. Per això es tendeix a formar xarxes d'empreses mitjanes, atentes als canvis constants de la tecnologia punta. Per aconseguir-ho es fonamental comptar amb científics i tècnics altament preparats i qualificats i una inversió considerable en R+D.

Per tant, sorgeixen nous factors de localització com ara la proximitat als centres d'alta tecnologia i l'existència de comunicacions eficients i d'infraestructures de telecomunicacions. Al mateix temps, disminueix la importància de la localització a prop dels recursos naturals o del mercat a causa de l'abaratiment dels costos de transport i de la facilitat en les telecomunicacions; mentrestant, es prioritzen els baixos costos laborals. Aquelles empreses situades zones no competitives, o bé per la seva baixa productivitat o perquè la mà d'obra és cara, acaben per traslladar-se a països menys desenvolupats on disposen d'un gran nombre de treballadors escassament remunerats i poc conflictius.

3. El teixit industrial espanyol

El teixit industrial espanyol ha passat d'una distribució amb nuclis aïllats amb poca connexió entre si, a un paisatge industrial amb eixos connectats.

3.1 D'un model nuclear a un teixit difós i interconnectat

El model territorial industrial espanyol es caracteritza per la importància del teixit industrial previ, basat en nuclis industrials, i per la creació d'eixos industrials que els uneixen. Aquests nuclis tendeixen a créixer i a formar àrees metropolitanes industrials, com ara Madrid i Barcelona. Les aglomeracions industrials garanteixen l'existència d'infraestructures bàsiques (comunicacions, energia, disponibilitat d'aigua, xarxes de desguàs...). Les seues socials i de

gestió de les empreses es situen a les àrees centrals de les ciutats on hi ha els serveis estratègics: financers, d'assessorament, d'investigació....

L'aglomeració d'aquestes activitats atreu les indústries i els serveis auxiliars. Com a resultat, les activitats industrials es disseminen al voltant de la ciutat. Alhora, té lloc un procés de dispersió, provocat per l'elevat preu del sòl industrial i pels problemes derivats d'aquesta concentració, com ara la conflictivitat laboral i la saturació de comunicacions. Així, algunes indústries abandonen l'espai urbà i se situen seguint els eixos de comunicació per tal d'estar a prop de la ciutat central.

3.2. La localització industrial i els desequilibris territorials

El creixement industrial uneix les grans zones industrials amb les complementàries. En el teixit industrial espanyol destaquen les zones de desenvolupament següents:

- L'eix de la vall de l'Ebre. Connecta l'àrea basca amb la catalana, a través dels nodes de Saragossa i Logronyo. A més, aquest eix tendeix a vincular-se amb l'àrea industrial de Madrid.
- L'eix del Mediterrani. Uneix la Regió de Múrcia, la Comunitat Valenciana i Catalunya. S'allarga fins a França i connecta amb l'eix mediterrani europeu, que arriba fins al Nord d'Itàlia.
- L'àrea industrial de Madrid. Per la seva centralitat, atreu sectors d'alta tecnologia i capital inversos estranger.

3.3. Situació actual de la indústria espanyola

Després de l'entrada a la UE la indústria espanyola va viure un procés de modernització productiva. A mitjans dels anys noranta era ja el sector més productiu gràcies a la moderació salarial i a la flexibilitat en la contractació laboral. L'economia creixia per sobre de la mitjana europea, augmentava la inversió espanyola als països de la UE i a Portugal, nord d'Àfrica i Hispanoamèrica s'hi instal·laven empreses espanyoles.

La indústria ha tingut bon ritme de creixement de vendes, producció i demanda encara que va perdent importància dins del conjunt de l'activitat econòmica a causa de la terciarització general del treball. La crisi financera mundial de 2007 es va reflectir a Espanya amb una recessió de la cartera de comandes, un augment dels estocs i una desacceleració del treball.

3.4. Els desafiaments de la indústria espanyola

La indústria espanyola presenta diversos problemes estructurals que afecten negativament la seva competitivitat davant l'economia europea i la global.

- Dominen les petites i mitjanes empreses, que s'adapten millor a les demandes del mercat i presenten menys conflictes laborals, tot i que no permeten fer economies d'escala, ni grans despeses en noves tecnologies.
- La productivitat industrial és inferior a la de la UE, fet que incrementa el cost laboral. Per millorar la productivitat és necessari invertir en les TIC, però la despesa espanyola en aquest sentit és molt inferior a la de la UE.
- El nivell d'intensitat tecnològica és baix i el percentatge d'inversió en R+D és insuficient.

Això provoca una balança tecnològica deficitària: les principals empreses d'automòbils, maquinària elèctrica, aparells electrodomèstics i productes farmacèutics fabriquen

majoritàriament amb patents estrangeres, que són una bona font d'ingressos per als països que les creen, però comporten una despesa enorme per a països com Espanya que han de pagar per la seva aplicació. És fonamental, per tant, dedicar un percentatge més elevat del PIB a R+D i fomentar la millora del sistema educatiu i la formació tècnica laboral.

4. Els sectors industrials a Espanya

Els sectors industrials madurs (d'intensitat tecnològica baixa i demanda escassa).

El primer grup d'aquest sector està integrat per la metal·lúrgia, productes minerals no metàl·lics i productes metàl·lics, excepte maquinària. Representa el 20% del volum del negoci industrial, excepte al País Basc i a Astúries, que representa el 25%.

La branca alimentària (alimentació, begudes i tabac) ha reduït el seu pes als últims anys (al voltant del 15% del volum industrial, excepte a les Castelles i Extremadura, que representa un terç).

La indústria tèxtil, de confecció, cuir i calçat, amb poc volum sobre el total (un 3%), està en clar retrocés a gairebé tot l'Estat. És un mercat dividit: d'una banda empreses de marca blanca (productes barats i sense publicitat) amb una forta competència dels països emergents; de l'altra, grans marques amb un avançat desenvolupament de disseny i moda.

Els sectors dinàmics (de tecnologia mitjana i bones expectatives de mercat).

Aquest grup està integrat per la indústria de l'automòbil que, recuperada d'un llarg procés de reconversió, va esdevenir en el sector amb major xifra de negoci.

El sector químic és important en la indústria espanyola i es concentra especialment a Catalunya. Inclou la refinació de petroli, l'obtenció de productes plàstics, pasta de fusta i cautxú i la química de béns de consum com ara l'obtenció de fibres sintètiques i artificials i els productes farmacèutics, que tenen una forta participació de capital estranger.

Els sectors de tecnologia punta (amb una demanda creixent).

Es tracta d'un sector molt localitzat (Madrid, Catalunya, Andalusia, País Basc) que inclou les tecnologies de la informació, automatització, biotecnologia.... El sector té una forta dependència exterior pel que fa a investigació i tecnologia a causa de la seva tardana implantació i a l'insuficient nivell d'inversions en R+D. Per aquesta raó el pes del sector punta espanyol és molt inferior al d'altres països de la UE.

4.2. El sector de la construcció

La importància del sector de la construcció en l'economia espanyola

L'economia espanyola ha viscut, des del 1998 fins al 2007, un període de ràpid creixement a causa, en gran part, del sector de la construcció, que ha arribat a suposar el 18% del PIB total de l'economia. Si en tenim en compte els sectors associats a la construcció, aquesta xifra arribaria a situar-se en un 30%. Alhora que augmentava l'oferta d'habitatges, també se'n van apujar els preus i la població activa en el sector.

Les causes que expliquen la desproporció del creixement immobiliari són múltiples: les expectatives irrealistes segons les quals el preu de l'habitatge seguiria creixent indefinidament, els

enormes guanys que s'obtenien amb l'especulació immobiliària, els subsidis públics destinats a la compra d'habitatge i el fàcil accés al crèdit amb interessos molt baixos.

La desmesura en la construcció ha afectat en particular les zones turístiques costaneres, on ha causat greus danys ambientals.

La crisi de la construcció

La crisi financera mundial, declarada a partir de 2007, va provocar la fi de l'anomenada bombolla immobiliària i la brusca desacceleració del sector de la construcció, la crisi del qual va agreujar sensiblement la situació d'Espanya davant la profunda recessió que afectava l'economia mundial.

Només el 2008 l'atur va augmentar d'1.100.000 persones i va afectar no només els paletes, sinó que, en cadena, també va involucrar els sectors relacionats amb la construcció. No ha estat fins al 2014 que s'han començat a crear llocs de treball nets en aquest sector, el que per a alguns analistes significa el final de la crisi.

L'atur i l'endeutament de les famílies va tenir conseqüències en diversos sectors, ja que va suposar una disminució del consum de tot tipus de bens, el comerç va baixar les seves vendes i els bancs van veure augmentar la morositat en el pagament de les hipoteques i, per tant, es van restringir els crèdits.

5. Els canvis tecnològics, científics i organitzatius

5.1. Canvis tecnològics.

Les noves tecnologies i la telemàtica han suposat, d'una banda, el naixement d'un nou sector industrial amb la introducció de nous materials aplicats al desenvolupament de la microelectrònica (fibra òptica) i de les TIC (tecnologies de la informació i la comunicació) i, de l'altra, han provocat una autèntica revolució en els sistemes de producció industrial, ja que, per exemple:

- Automatitzen els processos productius gràcies als robots que pinten, carreguen, manipulen i s'autoreparen en cas d'avaría.
- Permeten controlar l'evolució de les empreses des de qualsevol lloc del món.
- Detecten instantàniament l'evolució de la demanda i així poden reajustar immediatament la producció.
- Faciliten la fragmentació dels processos productius i la seva dispersió geogràfica.
- Fan possible la comunicació entre els establiments i la seu central de l'empresa en temps real.

5.2 Canvis en l'organització empresarial i en la planificació industrial.

Les innovacions tècniques permeten obtenir molta informació i transmetre-la a grans distàncies en temps real i per poder ser aplicables tant en els dissenys industrials com en el mateix procés productiu i fins i tot en l'emmagatzematge i la distribució dels productes.

Els canvis tecnològics han representat les facilitats en les comunicacions i les noves tecnologies de la informació permeten, d'una banda, fluxos materials de mercaderies i de persones i, d'altra, fluxos immaterials de capital i informació que es creuen en xarxes que abasten el món sencer.

La gestió i l'estudi de com i on s'ha d'invertir el capital per obtenir-ne els màxims beneficis són qüestions decisives. S'estudien els sistemes de producció, així com una infinitat de dades, per a poder planificar i prendre decisions.

Els centres d'estudi reuneixen a investigadors i empreses en parcs tecnològics, amb tota classe de facilitats, en els quals tècnics qualificats ideen innovadors processos i creen nous productes.

5.3. Canvis en la localització laboral de les empreses

Les indústries que requereixen molta mà d'obra poc qualificada es desplacen cap a països en desenvolupament, on aconsegueixen avantatges fiscals, amb prou feines existeixen drets laborals i els salaris són molt baixos. Això posa en perill les conquestes socials aconseguides als països desenvolupats, com la regulació dels contractes laborals, la prestació de l'atur o les pensions de jubilació.

Les empreses prefereixen reduir la mà d'obra i augmentar la inversió en tecnologia avançada i la contractació de tècnics qualificats en disseny, control de qualitat, màrqueting... D'aquesta manera les activitats industrials tendeixen a convertir-se en activitats de serveis o terciaritzar-se.

5.4. Canvis en els processos productius

El capital industrial es concentra i s'internacionalitza mitjançant fusions d'empreses o compra d'una empresa per una altra. Es forma així una trama densa de grans empreses multinacionals el mercat de les quals comprèn el conjunt del planeta. Fruit d'aquesta globalització és l'adaptació dels sistemes de producció i la diversificació dels productes.

La fragmentació i la dispersió de la producció.

El procés de producció es fragmenta i es dispersa de manera que es redueix la mida de l'establiment per evitar la concentració de la producció i dels obrers. Les empreses multiplanta divideixen la producció en diversos establiments situats a vegades en països, que s'especialitzen en la fabricació d'alguns components o en models específics.

Les empreses tendeixen a una producció globalitzada: una determinada part del procés és realitzat per la fàbrica més eficient, encara que estigui lluny de la seu central, cosa que comporta un procés de deslocalització. Altres empreses externalitzen operacions: es desprenen de processos i serveis que puguin subcontractar (la comptabilitat, l'emmagatzematge, la distribució del producte...).

Aquestes estructures empresarials fan que l'empresa adquireixi una gran flexibilitat tant en la localització dels seus establiments com en la relació amb les empreses auxiliars o contractades.

La diversificació dels productes

Existeixen grans empreses globals que venen els mateixos productes estandarditzats, fabricats en sèrie i orientats a un consum massiu, promocionats amb campanyes publicitàries.

Altes empreses, tecnològicament molt avançades, tenen una producció flexible: observen el producte que té una major demanda i fabriquen segons la demanda amb ella, ja que disposen d'un centre d'adequació que canvia el producte que es fabrica mitjançant una reprogramació. Així eviten costos d'emmagatzematge i l'acumulació d'estocs invendibles.

6. La indústria espanyola en el context europeu i mundial.

L'ingrés d'Espanya a la Unió Europea va suposar la fi de tot proteccionisme i l'obertura del mercat a la competència exterior, fet que va provocar una reconversió industrial i el tancament de moltes indústries no competitives.

6.1. La integració d'Espanya a la CEE

Quan el 1985 es va signar el tractat d'adhesió a la CEE les regions industrials espanyoles presentaven una notable falta de modernització, un nivell d'innovació molt baix, greus deficiències en les infraestructures i problemes ambientals greus.

L'Europa més desenvolupada va tenir un paper fonamental com a element dinamitzador de l'economia espanyola, ja que Espanya es va convertir en receptor de recursos procedents del pressupost comunitari. Aquests fons es van invertir principalment en la millora de les infraestructures bàsiques, la formació i desenvolupament tecnològic, l'aplicació de polítiques ambientals, l'ampliació i modernització de projectes rendibles i la integració en projectes internacionals d'investigació.

Els objectius eren augmentar la competitivitat industrial per tal de no perdre quota de mercat interior, per la lliure entrada de productes industrials europeus, i a aconseguir una quota més grans als països de la UE.

El liberalisme econòmic imposat per la Comunitat Europea va suposar la progressiva privatització de les empreses públiques creades per l'INI. L'Estat va sanejar aquestes indústries amb grans inversions realitzades amb fons públics i les va privatitzar. Les empreses invendibles van passar a formar part de la Societat Estat de Participacions Industrials (SEPI), en part finançades per l'Estat.

Les polítiques ambientals i l'activitat industrial.

La Unió Europea exigeix als Estats membres que controlin la contaminació i les emissions de CO₂. Per això, finança polítiques ambientals de protecció territorial, avalua els impactes ambientals, promou l'aplicació de tecnologies netes (indústria verda) i proposa auditories ambientals i operacions de rehabilitació.

Espanya es troba entre els països amb emissions elevades de CO₂, a causa de la combustió de carbó en plantes siderúrgiques i en termoelectriques. Encara que m ostra el seu acord amb les polítiques, resulta difícil aconseguir els objectius proposats i la indústria espanyola segueix sent molt contaminant.

6.2. Les directrius industrials de la UE en l'actualitat.

La globalització ha afavorit la deslocalització tant d'empreses tradicionals, que ocupen molta mà d'obra, com d'indústries d'alta tecnologia. Davant d'això, els plantejaments de la UE aposten per que la indústria europea sigui capaç de competir a escala mundial, i per això necessita:

- Un augment continuat i sostenible de la productivitat a base d'innovació i esperit empresarial.
- Professionals millor preparats, amb una formació laboral equiparable a la dels Estats Units o Japó.

- Una inversió en I+D més gran i aconseguir un major nombre de patents europees i més indústries d'alta tecnologia.
- Fomentar la cooperació tecnològica.

6.3. Els espais industrials espanyols en un món global.

El teixit industrial espanyol s'ha anat incorporant a la globalització econòmica, de manera que les nostres zones industrials es configuren com ara punts d'una xarxa de producció a escala mundial.

Moltes decisions es prenen fora d'Espanya, ja que aquí hi ha poques seus centrals de grans empreses. Això explica que, malgrat ser una potència industrial, Espanya no tingui cap paper rellevant en l'economia mundial.

Globalització i deslocalització.

En una economia globalitzada les empreses busquen la competitivitat per a augmentar la seva quota de mercat; d'aquí es deriven les causes de la deslocalització: busquen menors costos laborals i millors condicions fiscals i tècniques.

D'altra banda, la localització dels establiments industrials s'ha flexibilitzat de manera que l'empresa pot deslocalitzar part del procés productiu. Aquest és el cas d'algunes fàbriques tèxtils espanyoles, que han desplaçat a altres països els processos productius, mentre que el disseny dels teixits, que és el procés de valor afegir més gran, es fa a Espanya.

Les conseqüències de les deslocalitzacions són l'augment de l'atur i la pèrdua d'ocupació del sector secundari. Les polítiques industrials dels governs proporcionen ajudes a les empreses per a frenar el procés de deslocalització i l'augment de l'atur.